

László Dobszay: *The Bugnini-Liturgy and the Reform of the Reform*. Front Royal, VA: Catholic Church Music Associates 2003. (Musicae Sacrae Meletemata V.) 217 lap. \$ 24.00

Dobszay László könyvének kimondott célja a „Bugnini-liturgia” bírálata. Ezt kizárólag liturgiai szempontból teszi meg, elkerülve a hittani kérdéseket, amelyek ennek kapcsán fel szoktak merülni. Világos és jól megírt könyvében érzékelteti, hogy a „Bugnini-liturgiából” fakadó nehézségek sokkal inkább liturgiai, mint hittani jellegűek. Ennek bemutatására a liturgia több elemét teszi mérlegre: a zsoltosma himnuszait, a nagyhetet, a kánoni órákat (zsoltosma), az énekeket, a mise olvasmányait, a naptárat és a zenei formákat. A „Bugnini-liturgia” kifejezés használata Dobszaynál szándékoltan kihívó, és arra mutat rá, hogy az új liturgia anyaga és szerkezete nem szerves fejleménye vagy reformja a római rítus hagyományának.

A „haladó” és „konzervatív” ellentét párt elutasítva Dobszay nem tagadja, hogy a római liturgia a századok során folyamatosan alakult és módosult. Beismeri, hogy a római liturgia —főként ún. „tridenti” formájában— valóban megújulásra szorult. Meggyőzően állítja, hogy nem a reform tényével önmagában van baj, hanem azokkal a meghatározható reformokkal, amelyek „gyaroltságukból kifolyólag kárt okoztak” (11).

Dobszay könyve nem panasz Bugnini ellen, sokkal inkább felhívás arra, hogy megértsük a római liturgia teljességét és önazonosságát. Ezt szem előtt tartva —véleményem szerint igen meggyőzően— kimutatja, hogy a „Bugnini-liturgia” hogyan bukik el, ha számon kérjük rajta a római liturgia teljességének kielégítő megtartását. „A »Bugnini-liturgia« —érvel— bár hivatalos jóváhagyást nyert, valójában nem a római rítus reformja, sem nem annak szerves fejleménye, hanem egy kapkodva elkészített, önkényes agyalmány, amelyben az egyéni ötletek és törekvések játszották a döntő, elsődleges szerepet” (10). Igen, szükség volt liturgikus reformra, ismeri el Dobszay, de nem Bugnini liturgiája volt az a reform, amelyre szükség volt.

A szerző megállapítja, hogy a liturgiának saját jellemző logikája és törvényszerűségei vannak, és erről csak több liturgikus hagyomány egészének tanulmányozásával lehet meggyőződni. Ezek után viszont bármelyik indítványozott megoldást ezekhez a törvényszerűségekhez kell mérni. Ebben látja a „Bugnini-liturgia” kudarcának nyitját. A „tridenti” liturgia nem más, mint egy ága az 1500 éves római liturgiának, amelyet egy sereg változat összefüggésében kell tekinteni. Ezek gazdagsága helyi jellegzetességek és történelmi időszakok változataiban fejeződik ki. A „Bugnini-liturgia” alkalomadtán mérít ugyan a római rítus teljesebb hagyományából, de elsődleges kiindulópontja annak „tridenti” alkalmazása, amelyet úgy javított és módosított, hogy egyfelől elutasította annak egyes jellegzetességeit, másfelől kétségtelen újításokat tett hozzá. Ez a reform úgy lett bemutatva, mint szerves fejlemény, amelyre az Egyháznak egy új korban szüksége van, csakúgy, mint ahogyan a tridenti

gyakorlat is válasz lett volna egy adott kor szükségleteire. Ez vezetett azon felfogás kialakulásához, hogy a „Bugnini-liturgia” csak a „tridentin” liturgiától különbözik, de nem jelent törést a római hagyományban. Dobszay megítélése szerint a „tridentin” alkalmazás összes fogyatékossága ellenére hiteles megjelenési formája volt a hagyományos római liturgiának — ám nem az a „Bugnini-liturgia”.

Dobszay másik komoly aggodalma az a magatartás, amellyel a „Bugnini-liturgia” eltér a II. Vatikáni Zsinat megállapított szándékaitól. A szent liturgiáról szóló *Sacrosanctum Concilium* konstitúció 23. szakasza azzal a feltétellel engedte meg újítások bevezetését, ha az új formák szerves származékai a már létezőknek, és ha azok valódi és hiteles hasznot hoznak az Egyháznak. Dobszay bírálata szerint a Bugnini-iskola által a zsinat után bevezetett újítások közül sok nyilvánvalóan nem hozta meg azt a lelki hasznot, amely elsősorban tette volna őket indokolttá.

A mű nagyobbik része a továbbiakban elégséges adatot közöl ahhoz, hogy a szerző állításait alátámassza. Ennek ellenére nem nehézkes olvasmány; természetesen árad egy, a liturgikus hagyományban szembetűnően jártas szakember tollából. Dobszay például világosan érthető áttekintését és összehasonlítását adja a zsolozsmahórák kijelölésének, beosztásának és jellegének mind a hagyományos római zsolozsma, mind a Bugnini-féle reform szerint. Meggyőzően érvel amellett, hogy a reformban a hórák elvesztik a római zsolozsmában még fellelhető, sajátos szerkezetüket, jellegüket és hangulatukat. Mindemellett elismeri, hogy az egyes változtatások nélkülözhetetlenek voltak; ilyen főként a latin helyett anyanyelven való zsolozsmázás vagy a zsolozsma alkalmazása különböző körülmények között élő csoportok szükségleteihez. Ezekhez a változtatásokhoz nem lett volna szükség a római zsolozsma felismerhetlenné tételére, mely által elmosódott a különbség nemcsak a különböző hórák, hanem a vásár- és ünnepnapok, illetve a köznapok között is. Nem eredményezett ez mást, mint „szürke egyformaságot”, amely „nem a zsolozsma tőle elválaszthatatlan szerkezetéből származik, hanem a szerkesztők észjárásából, akik az eleven és drámai felépítésű kórusimádság helyett magánolvasmányok és magánimádságok könyvét alkották meg” (59–60).

Akár egyetértünk Dobszay feltevéseivel és következtetéseivel, akár nem, gondolatébresztő munkája érdemes a beható tanulmányozásra. A szerző éles megvilágításba helyez bizonyos, a liturgia tanulmányozásában igen jelentős alapelveket és módszereket, és megoldásokat sugall több, jelenleg megoldatlan kérdésünkre. Bár kritikus a jelenlegi liturgia formáját tekintve, műve mégis mind a liturgia, mind az Egyház tekintélye iránti jóakarattal és szeretetteljes szellemben íródott. Mint ilyen, a könyv szolgálatot kíván betölteni.

John E. McCormick (Ford. Nényei Sára)